

Trianon utáni dalok

Süpek Ottóné gyűjtése

Arad felől kerekedik
Nagy fekete felleg
Őszi szélben, lombhullásban
Síró hangok kelnek
Feketébe öltözködik
A kárpátok orma
Tizenhárom hősnek, mintha
Gyászemléke volna

Turul madár sebes szárnyon
Által repült az országon
Megpillantott minden árnyat
Fülébe sírt minden bánat.
Pozsony felett sóhajtások
Késmárk felett könnyhullások
Erdély-ország közepébe
Síró-rívó búsulások.
Turul madár szállj
Sehol meg se állj!
Vidd el a mi üzenetünk
Lesz még magyar nyár.
Lesz még kikelet
Kolozsvár felett
Ha elpusztult határinkról
A rablósereg.

Ma szomorú mesét mesélek néked
Figyelj hát rám bohó kicsiny fiam
Ne hallgassuk a gyászdalát a szélnek
Mely korhadtt törzsű fák között suhan.
Csak vedd elő a régi földrajz könyvet
És lapozd fel szegény magyar hazánk
A négy folyóba hullanak a könnyek
Piros hajnal, fehér álom, zöld remény
Zöld remény
Koldus, magyar temetőből jöttem én,
Jöttem én
Sírkövek közt zúg a sok szív
Mint egy sötét gyásztó
Lesz-e még a Kárpátokon
Három színű zászló?
Nem marad-e könnyes álmunk
Tarkaszárnyú költemény?
Piros hajnal, fehér álom, zöld remény
Zöld remény.

Szittyá vitézek, a harc riadalma
Ne rettegessen benneteket
A magyarok hatalmas Istene hadakozik
S ügyetekben Ő vezérel benneteket.
Párducos ősei s hőseitek tüze
Lobbantsa fel lelketeket.
Honotokért, az ősi jussotokért
Ne sajnáljátok ontani hazafi véreteket
Míg magyar kebel lehel
Benne szív dobog
Élni fogsz szép hazánk,
Míg a föld forog.
Rajta, ifjú nemzedék
Itt az alkalom
Munka, harc, erő jutalma
Siker, hatalom.
Szép országom védlek
Úgy szeretlek, úgy imádlak
Téged!
Drága hazám
Örömet neked adom
Utolsó csepp vérem

Rákóczi induló

Magyarok istene rontsd a labanc hadát
Közeleg az óra, csatariadóra
Hogy a magyar akarata, csatavasa, diadala
Mentse meg e szomorú hazát
Hős Rákóczi népe, kurucok előre!
Diadal veletek – ellenes feletek letiportátok,
Verje gonoszokat átok!
Újul a vész,
A hazát im elárulák.
Jön a rombolók új árja!
Hej, hova lettek a hős daliák?
S a vezérek – mily sors várja?
S a szegény nép,
Sok ezerjét,
S a komor szívű hadurak fejét?
Bujdosnak szertesét.
Lobogónk magasan, ragyogón,
Ez a büszke nemzet újra talpon áll #
S jeligénk ez a szent imaszó
Éljen szabadon a magyar
Vagy sújtsa a halál!
Mert a magyarok Istenére esküt
Esküvel teszünk.
Hogy kard élére, míg igaz magyar él,
Rabok többé soha, soha nem leszünk,
Nem leszünk!

Apponyi Albert

MAGYARORSZÁG VILÁGPOLITIKAI HELYZETE TRIANON UTÁN

zt a problémát kétféleképp lehet fel-fogni. Lehet ugyanis arra szorítko-zni, hogy a trianoni Magyarország nehézségeit és lehetőségeit kutas-suk; lehet azonban általánosságban a magyarság létfeltételei szerint újjáépített Magyarország szempont-jából keresni a külpolitikai irányelveit. A követ-kezőkben mind a két föltevés látószögéből iparko-dom a kérdést megvilágítani.

Hogy a trianoni Magyarország helyzete a „le-hetetlen” szóval jellemezhető, azt alig szükséges bizonyítanom. Mégis jó ennek a lehetetlenségnek alkotó elemeit szemügyre venni, minthogy az egyelőre még valóság és minthogy csak a *létező* valóságból indulhatunk ki a *kívánatos valóság* megszerzésére. A létező valóságnak lehetetlensé-geit pedig a következő mozzanatokra vezetem vissza: a megvédhető határok teljes hiánya, ami még akkor is érezhető volna, ha keresztülvitetnék az egyenletes általános lefegyverzés; a gazdasági egyoldalúság súlyosbítása, mely rendkívül csekély belföldi piacot nyújt főterményeinknek és a kivitel esélyeitől teszi függővé megélhetésünket, mely ki-vitel elé gátakat emel az általánosan uralkodó el-zárkózási politika; ezeken a gátakon pedig köny-nyebben tör – vagy szivárog át az olcsóbban ter-melő tengerentúli gazdaság; természetes folyam-rendszerünk megbontása, amely folyóinknak a for-rásukhoz közelebb eső részét kivétel nélkül kive-szi ellenőrzésünk alól és így észszerű ármentesítő és öntözésre vízgyűjtő szabályozásukat lehetetlen-né teszi; ellenséges indulatú, vagy legalább gya-nakodó szomszédok közé szoríttatásunk, amelyek mindegyike tőlünk elszakított területet bír és őriz, olyan lakossággal, amelynek közel fele magyar és

német, tehát kelletlen új alattvaló; ebből pedig magyar 3.3 millió, melynek nemcsak közjogi elvesztése, de kulturái elnyomatása is állandó saj-gó fájdalmat tart fenn szíveinkben és ennek meg-felelő aggodalmat a szomszéd államok lelküle-tében, úgyhogy bizalomteljes viszony ki van zárva, nem mert ilyent nem *akarunk*, hanem mert *lé-lektani* lehetetlenség, hogy keletkezzék. Ennyi gondolom elég egy külpolitikai helyzet jellem-zésére, mely szinte megoldhatatlan problémák elé állítja nemzetünket; de a kép még kiegészítésre szorul. Mert akadhat, aki azt mondja, hogy ezeket a kétségtelenül súlyos hatalmi viszonyokat bizo-nyos pontig ellensúlyozzák a nemzetközi jogura-lom és méltányosság biztosítására megalkotott intézmények: a nemzetek szövetsége, a nemzet-közi bíraskodás új szervezete, a kisebbségi szerző-dések, amelyek az optimisták szerint csökkentik a pusztá hatalmi tényezők döntő jelentőségét, sőt a határokat is. Erre mi csak azt válaszolhatjuk, hogy ezek az intézmények ugyan megvannak, de az egy nemzetközi bíróság kivételével, amelyhez azonban a legritkább esetben lehet eljutni, ma még olyan részrehajlással működnek, mely inkább súlyosbít-ja, mintsem enyhíti a helyzetet, mert függöny mö-gé rejti az önkényt és a hatalmaskodást. A bíróság elé, mely kifogástalanul működik, mint mondám, alig lehet eljutni, a kölcsönös beleegyezés föltéte-le miatt, amelyhez igénybevétele köttetett; a poli-tikai szervek pedig, amelyek békéltető, kiegyen-lítő tevékenységre volnának utalva, de amelyek-ben volt ellenségeink dominálnak, természetsze-rűleg nem tudnak kibontakozni elfogultságukból, mihelyt valamely kérdés volt szövetségeseik és volt ellenfeleink közt intézendő el. Ebből folyólag mondott teljesen csütörtököt a nemzeti kisebbsé-geknek a népszövetségi tanácsra ruházott jogvé-delme; ehhez hasonló hatalmi szempontok uralma hátráltatja a békeszerződésekben megígért általá-nos lefegyverzésnek még megindítását is; ez a szellem iparkodik a békeszerződésekben megál-lapított, de a béke eszméjével ellentétben álló nemzetközi jogi különbségeket állam és állam, nemzet és nemzet közt fentartani és kihegyezni; ebből fakad a mai döntő tényezőknél az a cse-lekvési iránya, mely, amikor tőlünk a békeszer-ződés összes anyagi és erkölcsi tehertételeinek az utolsó betűig való teljesítését követeli, mindig mó-dot talál arra, hogy gyakorlatilag ne érvényesül-

hessen, hanem inkább akármi módon megkerül- tessék, elmagyaráztassék, elszabotáltassék e szer- ződéseknek az a kevés pontja, amely számunkra némi enyhítést tartalmaz.

Ez a helyzet szinte kétségbeejtőnek látszik és az is volna, ha nem kellene azt mégis csupán át- menetinek tekinteni és ha az átmeneti időre vo- natkozólag nem mutatkoznának az enyhülésnek némely jelei. A nemzetek szövetségénél kezd el- lenállásra találni az egyoldalúságnak az a dikta- túrája, amelyet a nagyhatalmak győztes csoportja annak keretében gyakorol; Olasz- és Németország gyakran támogatott azokban a controverziákban, amelyeket ott folytatnunk kellett és mihelyt ilyen hátvéd mutatkozik, nekibátorodnak a kisebb álla- mok is. Anglia sohasem érezte magát annyira összenőttnék a kis entente-tal, mint Franciaor- szág, csak az optánsügyben bonyolódott be kül- ügyminisztere egy szerencsétlenül megfogalmazott álláspontba, amelyből nehezen tud kibonyolódni. De magát Franciaországot is kell hogy gondolko- zóba ejtsék a bomlásnak azok a tünetei, amelyek a kis entente államokban mutatkoznak és amelyek- kel szemben súlyos sebekből vérző, megcsonkított és óriási nehézségekkel küzdő hazánk mégis csak bizalmat gerjesztőbb képet mutat. Reviziós aka- ratunk támogatását Franciaországtól még sokáig nem várhatjuk, sőt megértését sem; a dolog ter- mészetében rejlik és a kontinentális helyzetből foly az a jelenség, hogy a francia közérület ra- gaszkodik a legmakacsabbul a párisi békeszerző- dések érinthetlenségének babonájához. De az első stációhoz, a békeszerződések keretein belül szenvedett sérelmek orvoslásához, nincs kizárva, hogy okos politikával megnyerjük Franciaország támogatását, ami már nagy haladást fog jelenteni. Azért óriási hiba azt az Olaszországgal szeren- csésen létrejött barátságos viszonyt, amely kirán- tott minket az izoláltságból, akkép értelmezni, mintha az antagonizmust jelentene Franciaor- szággal; meg vagyok győződve, hogy elsősorban az olaszok tiltakoznának az ilyen beállítás ellen, a mi érdekeinket pedig súlyosan veszélyeztetné.

A biztató jelenségek felsorolásának végére hagytam, de távolról sem tekintem utolsó- nak, sőt első helyre tenném, először az olasz barátságot, amely kiemelt minket az izoláltságból, azután a művelt nemzetek közérületében megindulófélben levő azt az átalakulást, amelynek érdeme Lord

Rothermere akcióját illeti meg. Kellőleg ápolva és támogatva olyan magyar belpolitika által, mely közéletünkben kiküszöböli a nyugati eszmekörnek visszatetsző jelenségeket, ez a megmozdulás ha- talmi tényezővé válhat, amely a hatalmak politiká- ját is befolyásolja. De erről a fáról ma még nem lehet gyümölcsöt szedni, vagy csak fanyar ízűt; annak még érlelődnie kell, mert a készülő új esz- meáramlatnak még rengeteg ellenáramlattal kell megküzdenie, míg győztesen bontakozhatik ki a hatalmi realitások országában.

De vessünk egy pillantást abba a jövőbe, amelyben hinnünk kell és hihetünk is, mert ez a hit egyezik az emberiség szerves fejlődési vonalá- nak irányával, – t. i. abba a jövőbe, midőn hazánk visszanyerte azt az egészséget: *egész-létet*, amelyet végleges állapotnak ismerhetünk el mi és ismerhet el a világ. Akkor is nehéz probléma lesz külpolitikai elhelyezkedésünk, számunk csekély voltánál, fajbeli izoláltságunknál és kedvezőtlen geográfiai elhelyezkedésünknel fogva.

Kis nemzeteknek helyzete mindig pekárius, függetlenségük csak jogi fikció, melynek ellent- mond a valóság: a hatalmi viszonyokból eredő tényleges függés. Évszázados tapasztalás mutatja, hogy a szerződésekben rejlő biztosítékok is fel- mondják a szolgálatot, ha valamely nagyobb hata- lom érdekei vagy ambíciói félretolásukat köve- telik. Hogy ez másképp lesz-e ezentúl? Némileg talán igen, egészen nem. Mindenesetre annak a teljes nemzetközi joguralomnak megvalósulása, mely a gyengéknek éppoly biztosságot nyújt, mint a hatalmasoknak, még igen hosszú időt fog igé- nyelni, melynek lefolyása alatt nemzetek pusztul- hatnak el – megengedem szabálytalanul, de tény- leg. A kis nemzeteknek ezt a pekárius helyzetét két körülmény enyhítheti: hatalmas fajrokonok természetszerű támogatása és olyan geográfiai el- helyezés, amely nem tartalmaz ingert megtámadá- sukra, vagy azt módfölött megnehezíti. Példa az előbbire Szerbia, mely a cári Oroszországra tá- maszkodva, vakmerő hatalmi politikát folytatha- tott; az utóbbira a Skandináv államok és a Svájc. Hazánk, természetes határai közt is, a kisebb nemzetek közé fog tartozni; a fajmagyarság külpo- litikailag használható részének száma 11-12 mil- liónnál többet nem tesz ki. Rokon faj, amelyet ér- zelmi kapcsolatok kötnének velünk össze, sehol sincs; a turáni megmozdulás és szolidaritás a leg-

jobb esetben egy távol jövőnek álma; egyedül állunk és nemcsak egyedül, de útjában is hatalmas fajok fajpolitikájának. Geográfiai elhelyezkedésünk pedig olyan, hogy egyenesen útvonalába esünk a nagy népmozgalmaknak, a nemzetek háborús és békés közlekedésének; csatamezője vagyunk a várható összeütközéseknek, még pedig olyan területen, mely természeti kincseinél fogva kívánatos és stratégiai bázisként fontos. Nehéz egy állandóan veszélyeztetett nemzetközi helyzetnek megkapóbb iskolapéldáját találni, mint amilyent hazánk nyújtani fog még akkor is, ha természetes létföltételeit minden irányban visszanyerte. Ennek az állandó külvészelynek érzete bírta őseinket arra hogy, az Árpádház és az Anjoudinasztia kihalása után, majdnem állandóan olyan királyokat választottak, akik más országok fölött is uralkodtak és hogy 1723-ban a kölcsönös védelmi viszonyt egy ilyen, nálunk is, másutt is uralkodó dinasztia többi országaival intézményesen biztosítsa. „Contra vim etiam externam” – külvészely elleni védekezés – volt a trónöröklési rend akkori megállapításának egyik indoka; „ad evitandos internos notus” – a szabadkirályválasztással összekötött belmozgalomnak elkerülése, volt a másik, amely ma is fennáll és amattól független. Ezeknek a külföldi összeköttetéseknek kétségtelenül voltak hátrányai; az a király, aki más országok fölött is uralkodott, nem szentelhette magát oly kizárólagosan Magyarországra érdekeinek, mint ahogyan tehetné volna, mint kizárólag magyar uralkodó; mikor pedig intézményes kapcsolattá vált az idegen országokkal való védelmi összeköttetés, akkor nem egyszer veszélybe vitte az ország függetlenségét. Ez az utóbbi veszély azonban mindinkább csökkent; amazoknál a hátrányoknál pedig őseink jobban értékelték a külső biztosság fokozását, amely csakugyan eléretett. Ma azonban a biztosításnak ez a módja külső és belső okokból tekintetbe nem jöhet és így a nemzetnek meg kell majd találni annak a módját, hogy az említett kedvezőtlen körülmények közt is megtalálja a biztosságát és megőrizze a valódi, nem csupán jogi függetlenségét.

Ez nehéz feladat lesz, mert ama körülmények egyikén sem áll módunkban változtatni. Mi nem kereshetünk más geográfiai elhelyezkedést, mi nem szaporíthatjuk hamarosan népességünk létszámát és nem is teremthetünk magunknak fajro-

konokat. Mi csak azt tehetjük, hogy ezt a területünket erőteljes, virágzó étellel telítjük, hogy a számot minőséggel és szoros összetartással pótoljuk: azaz, hogy mindenképp megóvjuk a nemzet fizikai és erkölcsi integritását, testileg edzett, lelkiileg egészséges, vallásos, kemény nemzeteket neveljünk, olyan közös nemzeti ideálok tettekészt kultuszában, melyek az emberiség nagy eszményeivel összhangban állanak; tehát olyan nemzetet alakuljunk, mely nem fenyeget senkit, melybe azonban belekötni sem jó, de nincs is jogos indok. Ami pedig a természetes szövetségesnek, a rokonfajnak hiányát illeti, azt csak a nyugoti kultúrközösségbe értékes tényezőként való beilleszkedéssel pótolhatjuk, szellemi testvériséget téve a fajtestvériség helyébe.

Minden, amit itt elsoroltam, tulajdonképp nem a kül-, hanem a belpolitikába tartozik, de nélkülözhetetlen alapját alkotja minden elgondolható külpolitikának. Belső gyengeségekben szenvedő, tette képtelen, szellemi világában jelentéktelen, törekvéseiben antipatikus kis nemzetnek sajkája valóban a világpolitika hullámmásainak és áramlatainak játékszere, az erősebb vágyainak és célkitűzéseinek predesztinált áldozata s a legjobb esetben mint valamely nagyhatalom vazallusa tengetheti azt az életet, amelyet „függetlenségnek” csúfolnak. De ugyanez a számarányú nemzet, ha testileg, lelkiileg erős és egyszersmind összes életnyilvánulásaiban értékes és rokonszenves, alaposan remélheti, hogy mindig barátokat fog találni és ezzel egy bizonyos hatalmi állásra szert tenni. Külpolitikánk leendő céljait ma kijelölni lehetetlen; de egy önálló külpolitika lehetőségének föltételei iránt tisztába kell jönnünk és a föltételek megvalósítására a lehetőség szerint már Csonka-Magyarország kereteiben is kell törekednünk, mert azok kellékei annak a közvetlen célkitűzésnek is, amely iránt kétség nem lehet és amely nem egyéb, mint természetes létföltételeink viszszerenyése.

Külpolitikai törekvéseink minden stádiumában nem lehet eléggé hangsúlyozni a nyugoti kultúrközösség ápolását, mely egyedüli elgondolható ellensúlyozója fajbéli izoláltságunknak, éppúgy, mint nemzetünk bekapcsolása az emberiség organikus fejlődési folyamatába. A nemzetközi politikában, igaz, a multban és még a mi korunkban is, közvetlenebbül érvényesültek a pillanatnyi ha-

talmi konjunktúrák, mint ezek az organikus erők. De az utóbbiak befolyása emelkedőben van, ami szoros összefüggésben áll a demokratikus fejlődéssel, a tömeg-erők lélektanának döntő szerepével az események irányításában. Sohasem volt helyes azok figyelmen kívül hagyása, még nagy nemzetek politikájában sem; az utolsó világháborút is végelemzésben ezek az imponderabiliák döntötték el a központi hatalmak ellen, mert a művelt nemzeteknél velük szemben sikeresen előidézték lelki antagonizmus tette csak lehetővé azt a félelmes hatalmi csoportulást, melynek ők áldozatul estek. De kis nemzetek részéről, amelyek a konjunktúrák kialakulásában többnyire csak passzív szerepet játszanak és a mi korunkban, midőn magának a konjunktúrának kialakulására is gyakori döntő befolyással bírnak a nemzetek fejlődésének organikus törvényei – amit melleleg mondván, csak üdvözölni lehet – ennek a tényezőnek elhanyagolása egyenesen megfoghatatlan hiba, mentséget nem engedő felületesség volna.

Ezek a fejtegetések azonban csak azt jelentik, hogy izoláltságunk fokozásának veszélye nélkül nem helyezkedhetünk belső berendezkedésünkkel szembe ellentétbe azokkal az eszmékkel, amelyeket ma már az egész művelt nyugat a civilizált nép- és állami élet követelményeiként ismer, mert nem tehetjük kétségessé kultúrhumánusunkat, valamint azt, hogy az emberi jogok élvezete tekintetében haladást jelent a magyar államhoz tartozás. De nem jelenthetik azt, hogy saját problémáink megoldásában idegen direktívákat fogadjunk el, akár hatalmi szónak, akár jóindulatú alkotmányjogi dilettantizmus alakjában jelenjenek meg. Saját hagyományaink ösvényén kell járnunk, a színvonalat tartva a művelt nyugattal, az evolúció törvényei szerint, amire nézve történelmünk legdicsőbb példája az 1848. évi nagy átalakulás, melyet a kiváltságos osztály maga kezdeményezett, maga hajtott végre, jutalmul elnyervén befolyásának fentartását, holott mindenütt, ahol a szükséges reformokat a vezető osztályok ellenére vitték keresztül, ezeket el is söpörte a mozgalom. Ez oly egyszerű tétel és tapasztalás, hogy szinte érthetetlen volna, ha mi, akiket csak egy nemzedék választ el ama dicső reform-nemzedéktől, nem tudnánk belőle okulni és hasonlóképpen cselekedni. *Ma* ez még kezünkben van, *holnap* talán már nem lesz.

A fájában elszigetelt, földrajzilag állandóan

veszélyeztetett magyar nemzet külpolitikája csak egy olyan összefoglaló általános politika alapján épülhet fel, amely gondosan mérlegeli minden tettének és minden mulasztásának külső hatását is.

Ravas László református püspök A MAGYAR NÉP LELKE

amely nép lelkéről hű képet adni nem könnyű dolog. Meg kell küzdeni azzal a kísértéssel, hogy történetbölcséleti fejtegetések megzavarjanak és téves útra vezetnek. Nem is lehet ezt a feladatot másképpen megoldani, csak úgy, ha megfigyeljük, hogy egy népnek a lelke miképpen reagál bizonyos állandó hatásokra. A léleknek az a különös természete van, hogy a hozzáütődő hangokra, természete állandó vonásai szerint, mindig azonos feleletet ad. Hallgassuk meg a magyar nép lelkét, miképpen válaszol a hozzá csapódó állandó hangokra, amelyekben az élet beszél hozzája?

Figyeljük meg, miképpen felel a magyar lélek a *harangszóra*. Különösen szereti a magyar a harangszót, a földnek és az égnek ezt az egyszerű, édes muzsikáját. A háború folyamán a harangok elköltöztek a tornyokból és ágyúkat öntött belőlük a hadvezetőség. Minden háborús romlás között a harangok hiányát pótolta leghamarabb a magyar nép. Ma már minden toronyban a régi hangon és a régi számban beszél az örökkévalóság nyelve. A harangszó hallatára a magyar ember arcán különös ünnepiesség ömlik el. Felöltözik tiszta ruhájába és csendes méltósággal indul a templom felé. Istentisztelet alatt méltósággal és őszinte áhítattal viselkedik. Nem hajlandó vallásos rajongásokra, de nem fogadja be a hitetlenséget és a tagadást